

Piotr Szczemielinow

Zmiany i uzupełnienia do kodeksu karnego RSFRR

Palestra 7/1(61), 58-62

1963

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zmiany i uzupełnienia do kodeksu karnego RSFR

Kodeks karny RSFR został zatwierdzony przez Radę Najwyższą Federacji Rosyjskiej w dniu 27 października 1960 r. i wszedł w życie z dniem 1 stycznia 1961 roku. Uzyskane dane w wyniku zastosowania w praktyce przepisów nowego kodeksu karnego w ciągu więcej niż półtora roku świadczą o tym, że w zasadzie odpowiada on wymaganiom stawianym mu jako najważniejszemu aktowi z dziedziny ustawodawstwa karnego. Odgrywa on dużą rolę w umocnieniu praworządności socjalistycznej oraz w walce z przestępczością i naruszeniami porządku prawnego.

W myśl art. 2 kodeksu karnego RSFR ogólnozwiązkowe ustawy o odpowiedzialności karnej za te czy inne przestępstwa podlegają włączeniu do kodeksu karnego RSFR.

W ciągu roku 1961 i 1962 Prezydium Rady Najwyższej ZSRR uchwaliło szereg ustaw mających na celu zwalczanie najcięższych przestępstw. Wymienić tu należy następujące dekrety Rady Najwyższej ZSRR: z dnia 24 lutego 1961 roku o uzupełnieniu ustawy o odpowiedzialności karnej za przestępstwa państwowe; w dniu 25 marca 1961 roku o uzupełnieniu art. 25 o odpowiedzialności za przestępstwa państwowe; z dnia 5 maja 1961 roku o wzmożeniu walki ze szczególnie niebezpiecznymi przestępstwami; z dnia 18 maja 1961 roku o wprowadzeniu uzupełnień i zmian do ustawy o odpowiedzialności karnej za przestępstwa przeciwko państwu oraz do Podstaw ustawodawstwa karnego; z dnia 24 maja 1961 roku o odpowiedzialności za dopisywanie w sprawozdawczości z wykonania planów oraz za wszelkie inne jej fałszowanie; z dnia 1 czerwca 1961 roku o zwiększeniu odpowiedzialności karnej za naruszenie przepisów o obrocie walutami; z dnia 29 grudnia 1961 roku o odpowiedzialności karnej za występnie niedbałe używanie lub przechowywanie przedmiotów techniki gospodarczorolnej; z dnia 15 lutego 1962 roku o zwiększeniu odpowiedzialności za targnięcie się na życie, zdrowie i godność funkcjonariuszy milicji i członków drużyn ludowych oraz o zwiększeniu odpowiedzialności karnej za zgwałcenie; z dnia 20 lutego 1962 roku o zwiększeniu odpowiedzialności karnej za łapownictwo; z dnia 4 kwietnia 1962 roku o wprowadzeniu uzupełnień i zmian do artykułów 22 i 44 Podstaw ustawodawstwa karnego.

Otóż w związku z powyższymi aktami ustawodawczymi Rada Najwyższa RSFR uchwaliła wprowadzić do kodeksu karnego następujące zmiany:

Przed wszystkim zmieniony został art. 23 kodeksu dotyczący kary śmierci jako kary wyjątkowej.

Obecnie dopuszcza się stosowanie kary śmierci przez rozstrzelanie — jako kary wyjątkowej aż do chwili zupełnego jej zniesienia — w wypadkach następujących: za przestępstwa przeciwko państwu przewidziane w ustawie ZSRR o odpowiedzialności za przestępstwa przeciwko państwu, za umyślne zabójstwo popełnione w okolicznościach obciążających, wreszcie za niektóre szczególnie ciężkie przestępstwa.

Nie mogą natomiast być skazane na karę śmierci osoby, które przed popełnieniem przez nie przestępstwa nie ukończyły lat 18, oraz kobiety będące w ciąży w czasie popełnienia przestępstwa lub w czasie wydania wyroku. Nie może być również wykonana kara śmierci w stosunku do kobiety będącej w ciąży w chwili wykonania wyroku.

Uwaga do art. 24 dotyczącego recydywistów została uzupełniona w ten sposób, że za szczególnie niebezpiecznych recydywistów mogą być uznane wyrokiem sądu osoby karane poprzednio za podrabianie w celu zbycia albo za puszczenie w obieg podrobionych pieniędzy lub papierów wartościowych (art. 87), za naruszenie przepisów o obrocie walutami (art. 88), za łapownictwo popełnione przy istnieniu okoliczności obciążających (art. 173 ust. 2, art. 174 ust. 2 i art. 174¹ ust. 2) oraz za zamach na życie funkcjonariusza milicji lub członka drużyny ludowej (art. 192²).

Następnie pkt 2 powyższej uwagi do art. 24, dotyczący osób dwukrotnie karanych za wymienione w tym pkt jakiegokolwiek przestępstwa, uzupełniony został w ten sposób, że obejmuje on osoby pociągnięte do odpowiedzialności karnej za zabicie mienia nabytego ze świadomością, iż pochodzi ono z przestępstwa, jeżeli czyn popełniono zawodowo albo jeżeli dotyczy on mienia o znacznych rozmiarach (art. 208 ust. 4).

Wreszcie wprowadzono do tejże uwagi do art. 24 pkt 4. Zalicza on do recydywistów osobę, która — odbywając karę w miejscu odosobnienia — popełni przestępstwo umyślnie, choćby nie należało ono do tego samego rodzaju co przestępstwo poprzednie.

W zgodzie z ogólnozwiązkowym ustawodawstwem uzupełniony został art. 53 kodeksu karnego dotyczący warunkowego przedterminowego zwolnienia. Brzmi on obecnie w sposób następujący: „Warunkowego przedterminowego zwolnienia od kary i zamiany nie odbytej części kary na karę łagodniejszą nie stosuje się do osób, w stosunku do których były już zastosowane bądź warunkowe przedterminowe zwolnienie od kary pozbawienia wolności, bądź zamiana nie odbytej części kary na karę łagodniejszą, jeżeli osoby te przed upływem nie odbytego okresu kary popełniły nowe przestępstwo umyślne, za które skazane zostały na karę pozbawienia wolności”. Nie ma również zastosowania warunkowe przedterminowe zwolnienie „do osób skazanych za szczególnie niebezpieczne przestępstwa przeciwko państwu (art. 64—73), za bandytyzm (art. 77), za czyny dezorganizujące pracę w zakładach pracy poprawczej (art. 77¹), za podrabianie lub puszczenie w obieg podrobionych pieniędzy albo papierów wartościowych (art. 87), za naruszanie

przepisów o obrocie walutami (art. 88), za zagarnięcie mienia państwowego lub społecznego o rozmiarach szczególnie dużych (art. 93¹), za umyślne zabójstwo przy istnieniu okoliczności obciążających (art. 102 i 240 lit. „w”), za zgwałcenie popełnione przez grupę osób lub pociągające za sobą ciężkie następstwa, jak również za zgwałcenie nieletniej (art. 117 ust. 3), za rozbój (art. 91 i 146), za przyjęcie lub danie łapówki albo za pośredniczenie w łapownictwie popełnione w okolicznościach obciążających (art. 173 ust. 2, 174 ust. 2, 174¹ ust. 2), za zamach na życie funkcjonariusza milicji lub członka drużyny ludowej w związku z ich działalnością służbową lub społeczną dotyczącą ochrony porządku społecznego, jeżeli zamach ten popełniony został przy istnieniu okoliczności obciążających (art. 191²)”.

Artykuł 87, dotyczący podrabiania lub puszczania w obieg podrobionych pieniędzy lub papierów wartościowych i przewidujący za to przestępstwo karę pozbawienia wolności na okres od trzech do piętnastu lat z jednoczesną konfiskatą majątku, został uzupełniony w ten sposób, że kara pozbawienia wolności może być połączona także z wysiedleniem na okres od lat dwóch do lat pięciu. Ponadto do przepisu tego dodany został ustęp 2, który głosi, że „za czyny te popełnione zawodowo grozi kara pozbawienia wolności na okres od lat dziesięciu do lat piętnastu połączona z konfiskatą mienia i zesłaniem na okres od lat dwóch do lat pięciu lub bez zesłania, albo też kara śmierci połączona z konfiskatą mienia”.

Podobnie art. 88, dotyczący naruszenia przepisów o obrocie walutowym i przewidujący karę pozbawienia wolności na okres od lat trzech do lat ośmiu, został uzupełniony w ten sposób, że kara pozbawienia wolności może być orzeczona w połączeniu z konfiskatą mienia lub też bez konfiskaty, ale obowiązkowo z konfiskatą wartości walutowych i papierów wartościowych oraz z zesłaniem na okres od lat dwóch do lat pięciu.

Później również i ten przepis uzupełniony został przez dodanie do niego ust. 2, w myśl którego „spekulacja wartościami walutowymi lub papierami wartościowymi, uprawiana zawodowo lub w znacznych rozmiarach, jak również naruszenie przepisów o obrocie walutami dokonane przez osobę karaną już poprzednio z ust. 1 niniejszego artykułu karane są pozbawieniem wolności na okres od lat pięciu do lat piętnastu, połączonym z konfiskatą majątku oraz zesłaniem na okres od lat dwóch do lat pięciu lub bez zesłania albo też karą śmierci połączoną z konfiskatą majątku”.

Artykuł 96, dotyczący drobnego zagarnięcia mienia państwowego lub społecznego, został w istotny sposób zmieniony i sformułowany obecnie następująco:

Ustęp 1: „Drobne zagarnięcie mienia państwowego lub społecznego, popełnione w postaci kradzieży, oszustwa, przywłaszczenia, roztrwonięcia lub nadużycia stanowiska służbowego — karane jest pozbawieniem wolności na okres do sześciu miesięcy albo pracą poprawczą na okres do jednego roku, albo pociąga za sobą zastosowanie środków oddziaływania społecznego”.

Ustęp 2: „Ten sam czyn popełniony przez osobę, która poprzednio dokonała już zagarnięcia mienia państwowego lub społecznego albo osobistego mienia obywateli, niezależnie od rodzaju zagarnięcia, albo dokonała rozboju (art. 89—93, 144—147), karany jest pozbawieniem wolności na okres do lat dwóch”.

Istotne zmiany zostały wprowadzone do art. 117, dotyczącego zgwałcenia. Mianowicie w ust. 3 tego artykułu dotyczącego zgwałcenia, które dokonane zostało przez grupę osób lub przez szczególnie niebezpiecznego recydywistę albo które pociągnęło za sobą szczególnie ciężkie następstwa, jak również w wypadku zgwałcenia niepełnoletniej przewidziana jest kara pozbawienia wolności na okres od lat ośmiu do lat piętnastu, połączona z zesłaniem na okres od lat dwóch do lat pięciu lub bez tego zesłania, albo kara śmierci.

Również podwyższony został wymiar kary za nielegalny wyrób, zbycie i przechowywanie napojów spirytusowych (art. 158) oraz za wykonywanie niedozwolonego zajęcia (art. 162). Znacznie też został podwyższony wymiar kary za przyjęcie łapówki przez osobę urzędową, która zajmuje odpowiedzialne stanowisko lub była już karana poprzednio za łapownictwo albo która brała już niejednokrotnie łapówki, albo też za łapówkę połączoną z jej wymuszaniem (art. 173 ust. 2).

Zamiast przewidzianej w tych wypadkach kary pozbawienia wolności na okres od lat pięciu do lat dziesięciu, połączonej z konfiskatą mienia lub bez tej konfiskaty, została wprowadzona kara pozbawienia wolności na okres od lat ośmiu do lat piętnastu, połączona z konfiskatą mienia i zesłaniem po odbyciu kary pozbawienia wolności na okres od lat dwóch do pięciu albo bez zesłania, a przy istnieniu szczególnie obciążających okoliczności — kara śmierci połączona z konfiskatą mienia.

Odpowiednio też podwyższona została kara za danie łapówki. Zamiast przewidzianej za to przestępstwo kary pozbawienia wolności na okres od lat trzech do lat ośmiu lub pracy poprawczej na okres do jednego roku została wprowadzona wyłącznie kara pozbawienia wolności na okres od lat trzech do lat ośmiu.

Za niejednokrotne dawanie łapówki lub też za dawanie łapówki przez osobę, która poprzednio była już sądzona za łapownictwo (za co przewidziana była kara pozbawienia wolności do lat pięciu), kodeks przewiduje obecnie karę pozbawienia wolności na okres od lat siedmiu do lat piętnastu, połączoną z konfiskatą mienia lub bez niej i z zesłaniem po odbyciu kary pozbawienia wolności na okres od lat dwóch do lat pięciu lub bez zesłania.

Pewne nieznaczące zmiany i podwyższenie kar zostały wprowadzone do artykułów: 189 (ukrywanie przestępstw), 190 (niezawiadomienie o przestępstwach), 208 (nabycie lub zbycie mienia ze świadomością, że pochodzi ono z przestępstwa), 224 (wyrób lub zbyt substancji trujących albo narkotyków), 227 (zamach na osobowość i prawa obywateli pod pretekstem dopełnienia obrządków religijnych).

Kodeks został nadto uzupełniony przez wprowadzenie do niego nowych artykułów, a mianowicie:

- 1) art. 77¹, obejmujący czyny dezorganizujące pracę w zakładach pracy poprawczej;
- 2) art. 88¹, dotyczący niezawiadomienia o przestępstwach przeciwko państwu;
- 3) art. 88², dotyczący zatajania popełnienia przestępstw przeciwko państwu;
- 4) art. 93¹, dotyczący zagarnięcia mienia państwowego lub społecznego o rozmiarach szczególnie dużych;
- 5) art. 99¹ — o występnie niedbałym używaniu lub przechowywaniu przedmiotów techniki gospodarczorolnej;
- 6) art. 152¹ — o dopisywaniach w sprawozdawczości z wykonania planów i o wszelkich innych jej fałszowaniach;
- 7) art. 174¹ — o pośrednictwie przy dawaniu i braniu łapówek;
- 8) art. 191¹ — o oporze stawianym funkcjonariuszowi milicji lub członkowi drużyny ludowej;
- 9) art. 191² — o nastawianiu na życie funkcjonariusza milicji lub członka drużyny ludowej;
- 10) art. 192¹ — o znieważeniu funkcjonariusza milicji lub członka drużyny ludowej;
- 11) art. 198¹ — o uchylaniu się osoby obowiązanej do służby wojskowej od ćwiczeń i ewidencji wojskowej.

W wypadkach przestępstw z art. 77¹, 93¹, 191² przewidziana jest kara śmierci.

Zmiany i uzupełnienia wprowadzone do kodeksu karnego RSFRR mają na celu umocnienie radzieckiego porządku prawnego, wzmożenie walki z elementami przestępczymi i pasożytniczymi oraz zapewnienie w sposób jak najbardziej pozytywny wykonania programu KPZR w zakresie likwidacji przestępczości w ZSRR.